

## Lavender Languages and Linguistics -konferenssi tuo yhteen queer-kielitieteilijät eri puolilta maailmaa

Lavender Languages and Linguistics on vuosittainen kielen, seksuaalisuuden ja sukupuolen tutkimukseen keskittyvä kansainvälinen konferenssi. Lyhyemmin LavLang-nimellä tunnettu tapahtuma on järjestetty viime vuosina vuorotellen Yhdysvalloissa ja Euroopassa, ja keväällä 2021 se pidettiin ensimmäistä kertaa verkossa. Kolmipäiväisen konferenssin (21.–23.5.2021) järjesti California Institute of Integral Studies eli CIIS. (CIIS 2021a.)

Vuoden 2021 konferenssiohjelmassa oli 24 sektiota, kaksi jatko-opiskelijoiden meneillään olevia projekteja esittelevää sessiota sekä kaksi plenaariluentoa – yhteensä noin sata puheenvuoroa. Lisäksi vietettiin monia vapaamuotoisempia keskusteluhetkiä, joilla pyrittiin simuloimaan niin lounastaukoja kuin iltavastaanottoakin. Niiden aikana monet osallistujat loivat yhteisöllisyyttä pukeutumalla hilpeisiin flamingoihisiin vaatteisiin, sillä flamingoa pidetään konferenssin epävirallisena symbolina.

### Konferenssin historia ja merkitys

Ensimmäinen LavLang järjestettiin vuonna 1993 American Universityssä Washington D.C.:ssä, ja se oli alkujaan suunnattu lingvistisen antropologian edustajille (Jones 2016). Konferenssin perustaja, antropologian emeritusprofessori William ”Bill” Leap tunnetaan pitkäjänteisenä laventelilingvistiikan<sup>1</sup> puolesta-

puhujana sekä muun muassa historiallisen queer-kielitieteen asiantuntijana. Leap on perustanut konferenssin lisäksi myös Lavender Languages Institute -kesäkoulun, joka järjestetään vuonna 2022 neljättä kertaa (Florida Atlantic University 2022).

Konferenssin nimessä esiintyvä termi *lavender linguistics* viittaa alun perin homojen ja lesbojen kielen tutkimukseen, mutta konferenssin aihealue on vuosien saatossa kasvanut tätä huomattavasti laajemmaksi. Nimi on haluttu säilyttää paitsi konferenssin historian kunnioittamiseksi, myös koska aihealuetta ei haluta rajata esimerkiksi pelkkään queerlingvistiikkaan tai kielen ja seksuaalisuuden tutkimukseen. Queer-teoriat ovatkin vain yksi konferenssissa edustetuista tutkimuksellisista lähestymistavoista. (Jones 2016.) Huomattava osa ohjelmasta keskittyy nykyisin sukupuolen ja kielen suhteeseen.

LavLang on tunnettu avoimesta ja vastaanottavaisesta ilmapiiristään: paitsi että osallistujiksi ovat tervetulleita tutkijat uravaiheesta riippumatta, kutsutaan konferenssiin myös opiskelijoita ja aktivisteja, ja edustettuina on usein muitakin kuin kielitieteellisiä tutkimusaloja. Konferenssin kulttuurissa painotetaan yhteisöllisyyttä

---

ollut pitkään homoseksuaalisuuden symboli. Sanaa *lavender* on vanhassa homoslangissa käytetty synonyyminä sanalle *homosexual*, mistä juontuu myös tutkimusalan nimi *lavender linguistics* (Jones 2016).

---

1. Laventeli on niin värisävynä kuin kasvinakin

ja ystävällistä, rakentavaa palautteenanto-tapaa. Turvallista tilaa pidetään yllä nou-dattamalla syrjinnänvastaisia sääntöjä. (Blauenstein 2021; CIIS 2021a.)

Keräämällä yhteen queer-lingvistiikan, sateenkaariaiheiden ja seksuaalisuuden tutkimuksen asiantuntijoita LavLang on tukenut useiden merkittävien julkaisujen syntyä (Blauenstein 2021). Näistä tunnetuin lienee John Benjaminsin kustantama *Journal of Language and Sexuality*, joka perustettiin vuonna 2010. Samoin kuin LavLang, myös *Language and Sexuality* nostaa esiin tutkimusaiheita nimeään laajemmalla skaalalla. Muodollisesti konferenssi ja aikakauslehti eivät ole kytköksissä toisiinsa, mutta ne ovat käytännössä hyvin samansuuntaisia kanavia alan keskustelulle. (Jones 2021: 13–14.)

### **Suomalaistutkijat ja suomen kieli LavLangissa**

LavLangin ohjelma on vanhastaan painottunut englannin kielen tutkimukseen, mutta tämä on alkanut muuttua viime vuosina, kun konferenssia on alettu järjestää myös muissa maissa kuin Yhdysvalloissa (Jones 2021: 14). Suomen kieli on ollut esillä konferenssissa ainakin vuodesta 2017 lähtien, kun ohjelmassa oli yksi suomenkielisten homomiesten puheeseen liittyviä stereotypioita käsittelevä esitelmä (Lindeman & Surkka 2017). Erityisen paljon suomalaisosallistujia oli vuoden 2019 konferenssissa, joka järjestettiin Ruotsin Göteborgissa. Tuolloin ohjelmassa oli kolme suomen kieltä käsittelevää esitelmää sekä lisäksi ainakin kaksi muuta kieltä käsittelevää suomalaistutkijan esitelmää (LavLang26 2019).

Vuoden 2021 konferenssissa Suomea edusti tämän raportin kirjoittajan lisäksi Simo Määttä ja vuonna 2022 Sanni Surkka. Määttän ja Samuel Vernet'n esitelmä käsittelee homofobiaa ranskalaisella keskustelufoorumilla, Surkan puolestaan homomieheyden indeksejä suomen kie-

lessä. Omat esitelmäni koskivat vaihtelevan sukupuolikokemuksen ja puheen tilanteisen variaation välistä suhdetta, niin ikään suomen kielessä. (CIIS 2021b; L'Università di Catania 2022.)

### **Yhä moninaisempia aiheita – uusissa väitöskirjatutkimuksissa tartutaan rotuun**

Kielen, sukupuolen ja seksuaalisuuden tutkimusta on viime vuosina värittänyt muun muassa laajentuminen bi-, pan- ja aseksuaalisuuden sekä erityisesti trans- ja muunsukupuolisuuden käsittelyyn. Esillä ovat olleet myös queer-teoriat, intersektionaalisuus ja normatiivisuuden analyysi. (Jones 2021.) Samaan aikaan myös alalla hyödynnettyjen metodien kirjo on kasvanut (Motschenbacher 2021: 26). Työtä kuitenkin riittää vielä. Vuoden 2021 konferenssissa liikuttiin hetken aikaa metatasolla, kun Jason D'Angelo (Georgetown University) esitteli metasenteesi-menetelmäisen tutkimuksensa kaikista menneiden LavLang-konferenssien abstrakteista. D'Angelon mukaan konferenssin kautta aikojen käytetyin metodi on diskurssianalyysi, mutta analyysin kohteet ovat kehittyneet aiempaa tiukemmin rajatuiksi ja monipuolistuneet. Ajan myötä abstraktit ovat kaiken kaikkiaan siirtyneet enenevässä määrin käsittelemään intersektionaalisia, monimutkaisempia ja spesifimmin rajattuja identiteettejä. D'Angelo huomautti kuitenkin, että konferenssin keskiössä ovat yhä yhdysvaltalaiset, valkoiset, keskiluokkaiset, yksikieliset englannin puhujat, ja esimerkiksi mustia, alkuperäiskansoihin kuuluvia ja muita ei-valkoisia koskevat tutkimukset jäävät usein yksittäistapauksiksi, joita ei juurikaan toisteta. Hänen mukaansa myös muut sateenkaari-ihmiset kuin homot, lesbot ja biseksuaalit jäävät yhä liian vähälle huomiolle konferenssissa.

D'Angelon esittämän kritiikin valossa olikin ilahduttavaa huomata, että konfe-

renssin ohjelmassa oli runsaasti aiemmin konferenssissa marginaaliin jääneitä aiheita: muun muassa inter- ja muunsukupuolisuuteen, muihin kieliin kuin englanttiin, Etelä-Amerikkaan, Aasiaan, Afrikkaan, seksityöhön, seksuaaliterapiaan ja -kasvatukseen, maahanmuuttoon ja paikallisuuteen liittyviä esitelmiä. Kiinnostava esimerkki tästä monipuolisuudesta oli kääntämistä ja tulkkausta koskeva paneeli. Se koostui kolmesta esitelmästä: ensimmäisessä Danniel da Silva Carvalho (Universidade Federal da Bahia) ja Sheila Batista Maia Santos-Reis da Costa (Universidade do Estado da Bahia) puhuivat homoille tyypillisen viittomistyylin simultaanitulkkauksesta brasilialaisesta viittomakielestä brasilianportugaliin. Toisena puhujana oli Ártemis López (Universidade de Vigo), jonka puheenvuoro käsitteli ei-binääristen hahmojen esittämistä audiovisuaalisissa englantti-espanjakäännöksissä. Lopuksi kuultiin Carmen Serena Santonociton (Università degli Studi di Napoli Parthenope) esitelmiä sukupuoli- ja seksuaalisuudesta italian- ja englanninkielisissä EU-direktiiveissä.

Konferenssissa esillä oli paitsi marginalisoituja ihmisryhmiä myös marginaalisina pidettyjä kielenpiirteitä, kuten drag-esiintyjien käyttämä kielen naksautus (engl. *tongue pop*). Afrikkalaisiin kieliin erikoistuneen Lee J. Pratchettin (Humboldt-Universität zu Berlin) mukaan kielen naksautus on laminaalisesti tuotetun postalveolaaris-palataalisen avulsiivin, kasvoja korostavan käsieleen sekä kasvojen ilmeen muodostama multimodaalinen kokonaisuus. Naksasta käytetään suurimmaksi osaksi interjektiona, mutta myös merkkejä kieliopillistumisen etenemisestä on, sillä Pratchettin tutkimusaineistossa esiintyi myös intensiteettisanamaista käyttöä. Esitelmiä herätti innostusta ja vilkasta keskustelua erityisesti rodun merkityksestä drag-naksauksen leviämässä. Keskustelijoiden mukaan ”tongue pop” esitetään

usein valkoisen RuPaul’s Drag Race -tähti Alyssa Edwardsin keksintönä, vaikka sitä käyttävät myös monet rodullistetut drag queenit ja se on todennäköisesti päätyneet drag-ilmaisuun mustilta naisilta.

Alan uusimpia tuulahduksia saattoi aistia jatko-opiskelijoiden tekeillä olevia projekteja esittelevissä sessioissa, joita oli konferenssiohjelmassa kaksi. Rodusta keskusteltiin myös näissä sessioissa, sillä yhteensä kahdeksasta esitelmästä kolme käsitteli aihetta. Clarissa E. Francis puhui mustien naisten seksuaalisesta vapautumisesta, Carole Clements seksuaaliterapian roolista valkoisen ylivilallan ylläpitämisessä ja Ericka Burns mustien queer-nuorten kielellisistä trendeistä. Kaikki kolme puhujaa edustivat California Institute of Integral Studiesia. Myös Joe Pearcen (University of Glasgow) esitelmiä avasi uusia väyliä, sillä hän aikoo käyttää tutkimuksessaan metodina tulkitsevaa fenomenologista analyysiä, josta ei ole LavLangissa aikaisemmin juuri kuultu. Pearcen tutkimus käsittelee skotlantilaisten sateenkaari-ihmistien käsityksiä omasta äänenkäytöstään.

## **Plenaariesitelmät lapsille lukemisesta ja romahtamisen estetiikasta**

Konferenssissa kuultiin kaksi varsin korkealentoista plenaariesitelmää: ensimmäisenä päivänä Elizabeth Freemanin (University of California, Davis) ja konferenssin lopuksi Jack Halberstamin (Columbia University) esitelmiä. Freemanin puheenvuoro käsitteli lastenkirjallisuuden ääneen lukemista osana lastenhoitoa. Hän kuvasi iltasatujen lukemista erityisesti äideille keskittyvänä työnä, jonka tarkoituksena on paitsi osoittaa huolenpitoa, myös pakottaa lapsi lukemisharrastuksen ja äännekirjainvastaavuuden pariin sekä toimia kurin ja järjestyksen ylläpitäjänä arjessa. Koska Freeman näkee yhteyksiä lukemaan opettamisen ja haitallisten raken-

teiden (kuten heteronormatiivisuuden) välillä, hän kysyy: Onko sittenkään epäonnistumista, jos lapsi ei opi rakastamaan lukemista? Voisiko lukemisen vastustaminen kertoa lapsen kyvystä vastustaa pakottavia rakenteita?

Halberstam puolestaan ehdotti esitelmässään uutta sanallistamisen tapaa sosiaaliselle muutokselle. Hänen mukaansa nykyisin käytössä oleva sanasto perustuu muun muassa rakentamisen ja omissamisen estetiikkaan ja periytyy kapitalistisesta ajattelusta, joten todellinen sosiaalinen, poliittinen ja taloudellinen muutos vaatisi sanaston muuttamista. Halberstam ehdotti queertutkimuksessa aiemmin suositun *maailmanrakennuksen* (engl. *world building*) tilalle romahtamisen estetiikkaa (engl. *an aesthetics of collapse*), jota hän hahmotteli muun muassa sci-fi-kirjallisuuteen, vogueing-tanssin tutkimukseen ja erilaisiin anarkistisiin projekteihin tukeutuen. Siinä sosiaalista muutosta kuvaivat sellaiset sanat kuin *falling* ('kaatuminen'), *collapsing* ('romahdaminen'), *failing* ('epäonnistuminen') ja *folding* ('taipuminen').

## Vuoden 2022 konferenssi

Vuoden 2021 Zoom-konferenssi sujui teknisesti hyvin, ja moni osallistuja toivoi etäosallistumismahdollisuutta konferenssiin jatkossakin. LavLang28 järjestettiin toukokuussa 2022 hybridi-tapahtumana eli osittain verkossa, osittain kasvokkain Catanian yliopistossa (Università di Catania), Sisiliassa. Konferenssin tapahtumapaikkana toimi yliopiston humanistinen tiedekunta, joka sijaitsee 1500-luvulla perustetussa San Nicolò l'Àrena -benediktiiniluostarissa.

MERI LINDEMAN  
etunimi.l.sukunimi@utu.fi

Kirjoittaja on väitöskirjatutkija  
Turun yliopistossa.

## Lähteet

- BLAUENSTEIN, LAURA 2021: Lavender Languages legacy. The no attitude, community-building conference comes to CIIS. <https://www.ciis.edu/ciis-news-and-events/news-room/lavender-languages-legacy-the-no-attitude-community-building-conference-comes-to-ciis> (18.5.2021).
- CIIS 2021a = California Institute of Integral Studies: 27<sup>th</sup> annual Lavender Languages and Linguistics Conference. May 21-23, 2021. <https://www.ciis.edu/academics/graduate-programs/human-sexuality/lavender-languages-and-linguistics-conference-27th-annual-may-21-23-2021> (18.5.2021).
- CIIS 2021b = California Institute of Integral Studies: Program and presenter information. <https://www.ciis.edu/HSX/HSX%20Photos/HSX%20Events/Lavender%20Languages/22LavLang%20Final%20prgms%20and%20abstracts/FINAL%20FINAL/Program%202021%20LavLang27%2020210520.pdf> (28.4.2022).
- Florida Atlantic University 2022: Lavender Languages Institute. <https://www.fau.edu/artsandletters/lavender-languages/> (28.4.2022).
- JONES, LUCY 2016: Why 'Lavender'? <https://www.nottingham.ac.uk/conference/fac-arts/english/lavlang24/why-lavender.aspx> (18.5.2021).
- 2021: Queer linguistics and identity. The past decade. – *Journal of Language and Sexuality* 10 (1) s. 13–24. <https://doi.org/10.1075/jls.00010.jon>.
- LavLang26 2019: Book of abstracts. <https://lavlang26.files.wordpress.com/2019/04/lavlang26-book-of-abstracts-3.pdf> (18.5.2021).
- LINDEMAN, MERI – SURKKA, SANNI 2017: How to sound like a gay man in Finnish. Two first looks into gay speech stereotypes in Finland. Esitelmä Lavender Languages and Linguistics 24 -konferenssissa. Nottingham,

28.-30.4.2017.

L'Università di Catania 2022: LavLang28

Preliminary programme. [http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/](http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/LavLang28%20Preliminary%20programme.pdf)

[lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/](http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/LavLang28%20Preliminary%20programme.pdf)

[LavLang28%20Preliminary%20pro-](http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/LavLang28%20Preliminary%20programme.pdf)

[gramme.pdf](http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/LavLang28%20Preliminary%20programme.pdf) (28.4.2022).

MOTSCHENBACHER, HEIKO 2021: Language and sexuality studies today. Why “homosexual” is a bad word and why “queer linguist” is not an identity. – *Journal of Language and Sexuality* 10 (1) s. 25–36. <https://doi.org/10.1075/jls.00011.mot>.

## Kertomus Kotikielen Seuran 146. toimintavuodesta

Seura on perustettu vuonna 1876. Sen tehtävänä on edistää suomen kielen tutkimusta, tuntemusta ja käyttöä. Tällä hetkellä keskeisimpiä toimintamuotoja ovat aikakauslehti *Virittäjän* julkaiseminen sekä kokousten ja symposiumien järjestäminen. Lisäksi Seura myöntää vuosittain rahastoistaan apurahoja ja palkintoja.

Sadantenaneljäntenkymmenentenäkuudentena toimintavuotenaan Kotikielen Seura on kokoontunut neljä kertaa. Kokouksissa on käynyt keskimäärin 69 henkeä.

Vuosikokouksessa 13. maaliskuuta 2021 puheenjohtaja Mari Siirainen esitelmöi otsikolla ”Castrenianum: Helsinkiläisen fennistiikan tyysija 1956–2021”.

Huhtikuun 15. päivänä 2021 pidettiin teemapäivä aiheesta ”Mist bamlataa, ku puhutaa slangii?”. Professori emeritus Heikki Paunonen ja tohtori Jeongdo Kim esitelmöivät otsikolla ”Stadin slangin suosikkiaihepiirit Suomi-Stadi-sanakirjan valossa” ja professori Ulla-Maija Forsberg otsikolla ”Slangisanojen alkuperätyypit”.

Syyskuun 23. päivänä 2021 pidettiin Seuran perinteinen graduilta. Tatiana Batanina esitelmöi otsikolla ”’Katjuska on söpö, mutta itse en käytä sitä missään’: Suomen venäjänkielisten etunimet ja nimi-identiteetit”, Tiuhti Harju otsikolla ”’Naisten kiroilu kuulostaa vielä pahemmalta kuin miesten’ – Kieliasenteista kiroi-

lua kohtaan ja niihin vaikuttavista taustamuuttujista”, Maarit Krok otsikolla ”Konsessiivinen ja korrektiivinen *kuitenkin*”, Johanna Lipsanen otsikolla ”Tv- uutisten mukana: Katsojaan suuntautuva puhe Ylen televisiouutisissa 1967–2017” ja Anniina Ylinen otsikolla ”Kielen variaatiota eteläpohjalaisten ensimmäisen polven siirtolaisnaisten kirjeissä”.

Seuran puheenjohtajana on toiminut tohtori Mari Siirainen, ensimmäisenä varapuheenjohtajana professori Anne Mäntynen, toisena varapuheenjohtajana professori Jaakko Leino, sihteerinä tohtori Henri Satokangas, varasihteerinä maisteri Elina Vitikka, rahastonhoitajana dosentti Yrjö Lauranto sekä muina johtokunnan jäseninä tohtori Pilvi Heinonen, maisteri Anne Tiermas ja maisteri Toni Suutari.

Toiminnantarkastajina ovat olleet tohtori Annakaisa Pohjola ja maisteri Nico Wendelin sekä varatoiminnantarkastajina dosentti Suvi Honkanen ja tohtori Markus Hamunen. Kirjanpidosta on vastannut Aallon tilitoimisto.

Seuran johtokunta on kokoontunut toimintavuoden aikana 15.–17. maaliskuuta 2021, 8. huhtikuuta 2021, 3. kesäkuuta 2021, 26. elokuuta 2021, 30. elokuuta 2021, 14. syyskuuta 2021, 1.–4. lokakuuta 2021, 4. marraskuuta 2021, 10. tammikuuta 2022, 16. helmikuuta 2022 ja 9. maaliskuuta 2022 eli yhteensä 11 kertaa.